

El president i el bon gust

Segurament els lectors esperen que en les ratlles següents parle del gust d'algun dels presidents que ens governen. Que malparle de la decoració personal o domèstica del senyor González, de la sastreria del senyor Pujol, o de la morfologia i la sintaxi que gasta el senyor Lerma, posem per cas. Bé, no és això. O no és això sobretot. El president en qüestió és el senyor Vaclav Havel, que en realitat ja no és president, perquè ha tingut l'excel·lent gust de dimitir aquest mateix estiu. I el bon gust/mal gust és una categoria classificatòria universal.

Sempre he pensat que la trajectòria personal i política de Vaclav Havel és una cosa tan absolutament exemplar, que és un exemple impossible. Tan exemplar, almenys, com les vicissituds del poble txec, des de la rebel·lió dels hussites al segle XV, la Defenestració de Praga, la manera com es van preservar i prosperar sota els alemanys d'Àustria, la república d'entre-guerres, i la "revolució de vellut". Una gent molt particular, els txecs, esclaus incrustats en el món germànic, educats, pulcres quan han pogut, consumidors de música i de llibres en escala que ací no podem imaginar, productors d'una ciutat com Praga, de la primavera del 68, d'un individu anomenat Kafka, i del president Vaclav Havel. El qual és un senyor que el govern comunista va traure de la presó i el va instal·lar al castell de Hradcany, cosa tan increïble com perfectament elegant. Amb una història així, la pulcritud essencial de l'ex-president dels txecs i els eslovacs, no se sap si és un llegat de la història, o un mèrit del personatge. En tot cas, no sembla molt probablement que un senyor com aquest, que s'havia dedicat tota la vida a escriure teatre a l'estil de Beckett o Ionesco, hagués esdevingut president per aclamació popular en qualsevol altre país. Hom no s'imagina un Havel president de la república russa, americana, francesa o ale-

manya, del govern espanyol o de la Generalitat aquesta o aquella. És una pena, no poder-s'ho imaginar. Una altra classe de pena, de rebot, és no poder-se imaginar el senyor Gonzalez Lizondo com a primer tinent d'alcalde i regidor de cultura de Praga.

En una entrevista recent, Havel explicava una miqueta això del gust, a instància d'un periodista americà especialment intel·ligent. I deia: "He comprovat que el bon gust, curiosament, juga un important paper en la política. ¿Per què passa això? La raó més probable és que el bon gust és una manifestació visible de la sensibilitat humana davant del món, del medi que ens envolta, i de la gent. Quan jo vaig arribar a aquest castell i a altres edificis del govern heretats del comunisme, em vaig trobar amb mobles sense gust i moltes pintures sense gust. Només llavors em vaig adonar com d'íntimament estava relacionat el mal gust dels governants anteriors amb el seu mal sistema de govern. També em vaig adonar de com era d'important per a la política el bon gust. Durant les converses polítiques, el sentiment de com i quan transmetre alguna cosa, de quant de temps cal parlar, d'interrompre o no, el grau d'atenció, com dirigir-se al públic, les formes que cal usar per no ofendre la dignitat d'algú, i d'altra banda dir allò que cal dir, són tot coses que juguen un paper molt gran. Un comportament polític com aquest té relació amb el bon gust en un

sentit més ampli". Vol dir, continua, que no es tracta "de saber elegir una corbata per combinar un vestit".

Dit així, tot això semblen gairebé frases banals. Però no ho són, en absolut. Per començar, totes les dictadures conegudes han mostrat pertinaçment un mal gust espectacular. L'arquitectura stalinista, l'escultura nazi, els cerimonials mussolinians, el Valle de los Caídos, o el que siga. Deu ser perquè la prepotència, la indignitat del poder mal guanyat i mal exercit, es manifesta de manera inevitable. Passa a escala pública i general, i passa a escala particular: l'arquitectura privada de l'època franquista és tan horrible, almenys, com la pública. I de la mateixa manera que els valors de la democràcia —decència, dignitat, intel·ligència, respecte...— costen molt de recobrar quan s'han perdut, o d'assimilar quan realment no es tenen, també el bon gust públic i privat és un bé fràgil i permanentment amenaçat.

¿S'imaginen vostès que els nostres governants, diputats, empresaris, constructors de cases, alcaldes, dirigents d'Unió Valenciana o del PP de Catalunya, excursionistes de diumenge, jurats de premis literaris, estiujants, hivernants, passejants, polítics i públic en general, foren, com diu Havel, persones amb una "sensibilitat humana davant del món, del medi que ens envolta, i de la gent"? ¿S'imaginen quina glòria podria ser aquest país nostre, tan feliç en altres béns de la terra i del cel, si el bon gust fóra la norma bàsica, el primer article dels estatuts, i la matèria primera de l'educació general? Es notaria tant la diferència, que semblaria un altre país. Com una Bohèmia-Moràvia amb sol, a voramar, i sense haver passat quaranta anys d'una dictadura o una altra.

Joan F. Mira